

สภิติเอ๋ย... สภิติเอ๋ย

รศ.สมเพลิน เกษมรัตนสันติ

นึกย้อนหลังไปเมื่อ พ.ศ. 2510 ตอนนั้น น.ส.สมเพลิน หรุวิวัฒน์ ได้ผ่านการคัดเลือกเข้ามาเป็นอาจารย์ในแผนกอิสระสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เธอมีดีกรีติดตัวมาเพียงปริญญาตรีทางสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ เอ... ทำไมจบทางนี้แล้วมาทำงานทางสังคมวิทยา คำตอบก็คือ ยังไม่มีการเปิดสอนทั้งวิชาทางสาขาสังคมวิทยาและสาขามานุษยวิทยาในประเทศไทยเลย เข้ามาตอนนั้นมีอาจารย์ประจำอยู่เพียง 5 คน จบทางด้านสังคมสงเคราะห์เน้นการพัฒนาชุมชน (ปริญญาโทต่างประเทศ) 1 คน ทางด้านกฎหมาย (ปริญญาตรี) 1 คน ทางด้าน English Literature (ปริญญาตรีจากต่างประเทศ) 1 คน และทางด้าน Social and Agricultural Development (ปริญญาโทจากต่างประเทศ) อีก 2 คน แล้วทำไมจึงมีการเปิดสอนแผนกอิสระนี้ได้ล่ะ ก็เพราะคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ตอนนั้นมีคณบดีที่เป็นทูตทหาร (ดร.บัญชา มินทรชินทร์) ซึ่งตอนท่านเป็นทูตอยู่ประเทศฝรั่งเศส ได้ศึกษาวิชาสังคมวิทยาอย่างโชกโชน และเห็นความสำคัญของวิชานี้ เมื่อท่านมาเป็นคณบดีของคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ จึงได้เปิดสาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาภายใต้คณะนี้ขึ้น และเริ่มมีการรับสมัครอาจารย์ประจำ

ช่วงนั้น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีการเปลี่ยนแปลงมาก เริ่มมีการจัดรับสมัครอาจารย์เข้ามาเป็นอาจารย์ประจำของคณะต่างๆ เป็นจำนวนมาก รวมทั้งคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ด้วย ก่อนหน้านั้น ธรรมศาสตร์มีอาจารย์ประจำแต่ละคณะไม่มากนัก เช่น มีเพียงคณะละ 3-4 คนเท่านั้น ทว่า แต่ละคณะจะมีวิชาสอนที่

หลากหลาย เป็นวิชาเฉพาะทางที่มากกว่าจำนวนอาจารย์ประจำที่มีอยู่ การเรียนการสอนขณะนั้นจึงมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญนอกมหาวิทยาลัยมาสอนแบบเต็มๆ วิชาเลย เช่น อธิปไตยกรมประชาสงเคราะห์ ผู้พิพากษา อธิปไตยกรมพัฒนาชุมชน อธิปไตยกรมแรงงาน ฯลฯ เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้ท่านเป็น big shot งานทางกรมกองของท่านก็มากมายแล้ว จึงไม่ค่อยมีเวลาจะสนทนาหรือตอบคำถามนักศึกษา การบรรยายของท่านนั้นมาจากประสบการณ์การทำงานที่ไร้เทียมทานของท่าน พวกเราผู้เรียน (รวมทั้งอาจารย์สมเพลิน ซึ่งก็จบปริญญาตรีจากธรรมศาสตร์) ก็ภูมิใจมากที่มีอาจารย์เป็นอธิบดี เป็นผู้พิพากษา เป็นนักหนังสือพิมพ์อาวุโส เป็นศาสตราจารย์นายแพทย์ ซึ่งผ่าศพให้เราดูที่โรงพยาบาลศิริราชและต้องไปเรียนวิชานี้ (สรีรวิทยา) ที่โรงพยาบาลทุกชั่วโมง ตอนนั้นเลิกเรียนประทวนต่อฮวนไปนานเลย ดังนั้นการเรียนการสอนจึงไม่มีการสอบย่อย ไม่มีการสอบกลางภาค ทั้งเทอมสอบครั้งเดียวคือสอบปลายภาค เป็นการเรียนการสอนระบบอังกฤษ ผ่าน 60% ก็คือสอบผ่าน ถ้าไม่ถึงก็คือสอบตก ต้องลงทะเบียนเรียนใหม่ในปีหน้า

การสอบเข้าเป็นอาจารย์ในตอนนั้น จำได้ว่ามีการสอบกฎ ก.พ. สอบภาษาอังกฤษ และสอบสัมภาษณ์ ต้องไปซื้อหนังสือกฎ ก.พ. มาท่องใหญ่เลย มีผู้สอบผ่านเข้ามาในรุ่นเดียวกันได้ 4 คน จบปริญญาตรีทั้งหมด จบสังคมสงเคราะห์ 3 คน อักษรศาสตร์ 1 คน เมื่อสี่สิบกว่าปีที่แล้วหากคนจบปริญญาโทยากมาก ท่านคณบดีจึงประสงค์ให้พวกเราทั้ง 4 คน ศึกษาเพิ่มเติมในระดับปริญญาโท ซึ่งตอนนั้นก็มียังเพียงสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า - NIDA) เท่านั้นที่เริ่มเปิดเป็นสถาบันการศึกษาที่สอนหลักสูตรระดับปริญญาโท มีเพียง 4 คณะ คือคณะรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสถิติประยุกต์ คณะพัฒนาเศรษฐกิจ และคณะบริหารธุรกิจ (การไปเรียนต่อต่างประเทศยังเป็นความหวังอันสูงส่งที่ยังเอื้อมไม่ถึง) และตอนเปิดสถาบันใหม่ๆ ก็ใช้สถานที่ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ตึกกิจกรรมนักศึกษา (หลังเก่า) ซึ่งก็อยู่ที่เดียวกันนี้แหละ แต่วก่อนนี้มีเพียง 2 ชั้นเท่านั้น เป็นที่บริหารงาน ด้วยอาณิสสน์นี้เอง นิด้าจึงกำหนดว่าถ้าอาจารย์ธรรมศาสตร์จะเข้าเรียนที่นิด้าก็สอบเข้าด้วยวิชาภาษาอังกฤษเพียงอย่างเดียว อาจารย์สมเพลินจึงสอบได้ด้วยเหตุฉะนี้ ถ้าหากต้องสอบวิชาอื่นอีกก็คงตกไปเรียบร้อยแล้ว หลังจากนิด้าเปิดได้ 8-9 เดือน จึงได้ย้ายไปยังสถานที่ของตนเองที่คลองจั่นในปัจจุบัน

คณบดีท่านดำริว่าวิชาสถิติเป็นวิชาที่สำคัญ ควรจะต้องมีอาจารย์สักคนหนึ่งเรียนสาขานี้ นั่นก็เป็นสาเหตุที่ว่าทำไมอาจารย์สมเพลินที่ไปเรียนสาขานี้ (อาจารย์คนอื่นซึ่งไม่ชอบวิชาคณิตศาสตร์ เขาก็ไม่ยอมเรียนกัน) จึงกลายเป็นอาจารย์ที่ต้องสอน

วิชาสถิติประจำคณะสังคมวิทยาเป็นต้นมาจบจนเกษียณอายุราชการ แต่ก็ระลึกถึงความหวังดีของท่านคณบดีจบจนเกษียณอายุนะ เพราะตอนไปเรียนสาขาสังคมวิทยาที่ต่างประเทศ ซึ่งก็หนี้ไม่พันต้องเรียนวิชาสถิติทางสังคม สมเพลินก็ทำคะแนนวิชานี้ได้ดีทีเดียวและยังเป็น tutor ให้กับรุ่นน้องคนไทยที่นั่นด้วย

การเริ่มเป็นอาจารย์สอนหนังสือใหม่ๆ นี่ยาก ตอนนั้นไม่รู้จักจริงๆ ว่าการสอนอะไรให้กับใครนั้น เราจำเป็นต้องดูพื้นฐานของผู้เรียนเป็นสำคัญ แล้วค่อยๆ เริ่มจากจุดที่เขาเป็นอยู่ มาสู่สิ่งที่เราต้องการสอนให้เขารู้ ดังนั้น เมื่อสอนวิชาสถิติใหม่ๆ ถึงแม้จะเป็นสถิติเบื้องต้นก็ตาม ก็ได้แต่เตรียมการบรรยายตามเนื้อหาทางวิชาการเป๊ะเลย นักศึกษาที่มาเรียนวิชาทางสังคมศาสตร์ส่วนมากจะเป็นผู้ที่ไม่ keen ทางตัวเลข แต่อาจารย์สมเพลินก็ร่อนวิชาสถิติมาก เรียนมาอย่างนี้ ก็สอนตามแบบที่เราเรียนมาเนื้อหาไม่ผิดแน่ ผลก็คือเด็กบ่นว่าเรียนไม่รู้เรื่อง ไม่รู้ว่าอาจารย์คนนี้แกสอนอะไรของแก พอสิ้นเทอมเด็กก็สอบตกกันระนาวเลย ทำไม่ได้ ไม่เข้าใจ อาจารย์สมเพลินก็ถูกสรรเสริญอย่างยับเยิน เป็นอย่างนี้อยู่หลายเทอม

ในที่สุดก็ต้องปรับการสอนใหม่ พยายามหาวิธีให้นักศึกษาสอบผ่านให้ได้ โดยแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกคือการ quiz 10 ครั้ง ครั้งละ 3 คะแนน ตลอดทั้งเทอม ไม่มีการบอกล่วงหน้าว่าวันไหนมี quiz ใครขาดเรียนในวันที่มี quiz ถือว่าขาดแล้วขาดเลย ถือเป็นการบังคับนักศึกษามาฟังบรรยายให้ได้มากที่สุด แต่การ quiz นี้ไม่ได้เข้มงวดเรื่องการทำโจทย์โดยตนเอง หลายๆ ครั้งเห็นนักเรียนนั่งบิดไปบิดมา นั่งจิ้มแห่งอยู่นั้นแหละ ก็จะบอกให้เขาไปนั่งกับเพื่อนคนที่ทำเป็นและให้เพื่อนสอนให้ เพราะเราคิดว่าบางครั้งที่เราอธิบายให้นักศึกษาฟังนั้น เราเป็นคนต่าง generation กับนักศึกษา อาจใช้ภาษาที่เขาไม่เข้าใจ ให้เพื่อนอธิบายให้ เขาอาจเข้าใจมากกว่า เวลาให้คะแนน quiz ทุกคนก็จะได้ 3 คะแนนเต็มเท่ากันหมด ในส่วนของคะแนนการ quiz นี้หลายครั้งอาจเป็นการส่งการบ้านเท่านั้น แต่ได้สำหรับนักศึกษาว่า ถ้าไม่หัดทำเองก็จะมีผลถึงการสอบกลางภาคด้วย เพราะจะไม่เข้าใจและทำให้สอบไม่ได้ นักศึกษาก็เชื่อบ้างไม่เชื่อบ้าง การ quiz จะมีประมาณ 4-5 ครั้ง ก่อนสอบกลางภาค

ส่วนที่สอง เป็นคะแนนสอบกลางภาค คะแนนเต็ม 30 คะแนน สอบตอนนี้ถือเป็นการสอบที่เข้มงวด นักศึกษาจะถามกันไม่ได้ แอบดูกันไม่ได้ อย่างเดียวที่ทำได้คือเปิดตำรา เพราะเป็นการสอบที่อนุญาตให้เปิดตำราได้ เปิดสูตรได้ ใช้เครื่องคิดเลขได้ การสอบจึงเป็นการวัดความสามารถส่วนตนเองแท้ๆ หลังจากตรวจข้อสอบกลางภาคเสร็จ จะนำกระดาษคำตอบของนักศึกษาแจกคืนแต่ละคนในห้องเรียนเพื่อให้เขาได้ทราบว่าจะทำอะไรผิดพลาดไปบ้าง (และเก็บคืนเมื่อหมดชั่วโมงการสอน) เพราะในกระดาษ

คำตอบจะมีคำอธิบายประกอบ และสำหรับนักศึกษาที่ทำคะแนนไม่ได้ถึง 10 คะแนน ก็จะมีข้อแนะนำให้ไป drop วิชานี้ไว้ก่อน แล้วลงเรียนใหม่ในเทอมที่มีการสอน ทั้งนี้ เป็นเพราะไม่อยากให้คะแนนนักศึกษาเป็น F ตอนปลายเทอมนั่นเอง การจะแก้คะแนน สะสมที่เกิดมาจากการได้ F นั้นยากมากสำหรับนักศึกษาหลายคน และคนที่ทำคะแนน รวม 2 ครั้ง คือคะแนน quiz กับคะแนนกลางภาครวมกันไม่ถึง 25 คะแนนนั้น จะเป็นการยากมากที่จะสอบผ่านวิชานี้ไปปลายภาค การ drop จึงเป็นการแก้ปัญหาได้วิธีหนึ่ง และถ้านักศึกษาค้นไหนไม่ drop เสียก่อน และในที่สุดได้คะแนน F นักศึกษาก็ต้อง ลงทะเบียนเรียนใหม่อยู่ดี

ส่วนที่สาม เป็นคะแนนปลายภาค มีคะแนนเต็ม 40 คะแนน เป็นคะแนนที่ต้อง เข้าห้องสอบเช่นกัน จึงเป็นส่วนที่นักศึกษาต้องแสดงความสามารถเอง ฟังได้แต่ตำรา และเครื่องคิดเลขเท่านั้น

มีนักศึกษบางคนที่ได้ 8 หรือ 9 คะแนน จะมาพบและขอเรียนต่อไปจนหมด เทอม โดยแจ้งว่าเขาไม่มีความชำนาญเรื่องตัวเลขเลย ถึงเรียนใหม่ก็คงไม่ได้คะแนน ดีกว่านี้ และยินดีที่จะได้คะแนนเป็น D กรณีแบบนี้ก็แล้วแต่นักศึกษาจะตัดสินใจ แต่ก็แนะนำว่าต้องขยันและสู้ให้ถึงที่สุด ซึ่งก็ปรากฏว่านักศึกษาผู้นี้ได้คะแนน D จากวิชานี้ มีอีกกรณีหนึ่งที่นักศึกษาเชื้อฟิงและมาลงทะเบียนใหม่ แต่เป็นนักศึกษาที่ ทำงานไปด้วยเรียนหนังสือไปด้วย ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่านักศึกษามีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น รู้คิดรู้ทำและมีความรับผิดชอบสูงแล้ว โดยการมาฟังบรรยายทุกครั้งจะอัดเสียงไว้ตลอด และชวนเพื่อนที่เรียนจบวิชาทางวิศวกรรมศาสตร์มาเรียนด้วย ซึ่งเราก็ไม่ได้ห้ามอะไร จะทำอะไรก็ได้ ขอให้เข้าใจแล้วกัน นักศึกษาคณะนี้ส่งงานทุกชิ้น เข้า quiz ทุกครั้ง ผลปรากฏว่าได้คะแนนสอบกลางเทอมและคะแนนสอบปลายภาคเกือบเต็มทั้งสองครั้ง จึงได้เกรดเป็น A ไปอย่างง่ายดาย นักศึกษาผู้ใดที่ได้อ่านเรื่องราวนี้ อย่าไปคิดว่า อาจารย์สมเพลินให้คะแนน quiz ง่ายๆ ลงเรียนวิชานี้กับอาจารย์ดีกว่า อาจารย์สมเพลิน ไม่ได้สอนแล้ว เกษียณแล้วละ

ด้วยเหตุนี้ ศิษย์เก่าหลายคนที่เคยได้เรียนกับอาจารย์สมเพลิน พอเห็นหน้า กันก็จะล้อว่า ไป drop เสีย! ไป drop เสีย!